

Буюк ўзбек олими Абу Райхон Беруний (973—1048) ўз даври тақозосига кўра асарларини араб тилида битган. Берунийнинг биринчи йирик асари «Кадимги халқлардан қолган ёдгорликлар» китобидир. Асарнинг арабча номи «Ал-осор ал-бокия ан-қурун ал-ҳолия» бўлиб, Европада «Хронология», ўзбек шарқшунослигида «Осор ал-бокия» номи билан машҳурдир. Беруний «Осор ал-бокия»ни муҳожирлик даврида ёза бошлаган ва милодий 1000 йили ёзиб тамомлаган. Бу асар катта шухрат қозониб, Беруний 27 ёшидаёқ йирик олим сифатида эътироф этилди. «Осор ал-бокия»нинг «Пайгамбарлик даъво қилган кишилар ва уларнинг алданган умматлари — уларга оламлар эгасининг лаънати бўлсин — тарихлари устида сўз» бобида исломдан олдинги замонлар ва ислом даврида пайгамбарлик ёки худолик даъво қилган кишилар хақида маълумот берилган. Асарнинг Муканнага бағишланган қисми қисқача. Чунки Беруний Муканна ва унинг тарафдорлари хақидаги батафсил маълумотларни бундан олдин ёзилган «Оқ қийимлилар ва қарматийлар хақида хабарлар» китобида баён этганини таъкидлайди. Афсуски, бу асар бизгача етиб келмаган.

Абу Райхон Берунийнинг «Кадимги халқлардан қолган ёдгорликлар» асари арабшунос олим Абдуфаттоҳ Расулов томонидан ўзбек тилига таржима қилиниб, 1968 йилда Тошкентда «Фан» нашриётида чоп этилган. Қуйида келтирилган парча мазкур нашрдан олинди.

Абу Райхон Беруний «Кадимги халқлардан қолган ёдгорликлар»дан

Пайгамбарлик даъво қилган кишилар ва уларнинг алданган умматлари — уларга оламлар эгасининг лаънати бўлсин — тарихлари устида сўз

... Ундан кейин Муканна номи билан машҳур бўлган Хошим ибн Ҳаким Марвда Ковақимардон номли қишлоқда юзага келди. У бир кўзли бўлганидан юзига кўк шойидан никоб тутган эди. Муканна ўзининг худо эканини даъво қилди ва жасадга қирганини, чунки жасадга қирмасдан олдин биров унга қарай олмаганини айтди. У Амударё орқали Қеш ва Насаф томонларига ўтди. Хоконга хат ёзиб, ундан ёрдам сўради, оқ қийимлилар ва турклар унинг атрофига йиғилдилар, Муканна уларга (бошқаларнинг) моллари ва хотинларини халол қилди, қаршилик қўрсатганларни ўлдирди ва Маздақнинг барча (йўл-йўригини) уларга қонун қилиб берди, ал-Маҳдий қўшинини синдирди ва ўн тўрт йил ҳукмронлик қилди. Ниҳоят у хижрий бир юз олтмиш тўққизинчи йили қамал қилинди ва ўлдирилди.

Муканна ўраб олингач, жасади йўқ бўлиб кетиши ва тобелари унинг (юқоридаги) гапига ишонишлари учун ўзини оловга ташлаган эди. Унинг қуяману йўқ бўлиб кетаман (деган) мўлжали муяссар бўлмади, балки (унинг жасади) танурдан топилди. Унинг қалласи олиниб, ўша қунларда Халабда бўлган амир ал-мўъминин ал-Маҳдийга юборилди.

Муканнанинг Мовароуннахрдаги тобелари қўринишда ислом динида бўлсалар ҳам, аммо яширин равишда унинг динига амал қиладилар. Унинг хақидаги хабарларни форсчадан арабчага таржима қилдим ва уларни «Оқ қийимлилар ва қарматийлар хақида хабарлар»

(номли) китобимда тўла баён этдим.

"Муканна" китобидан